

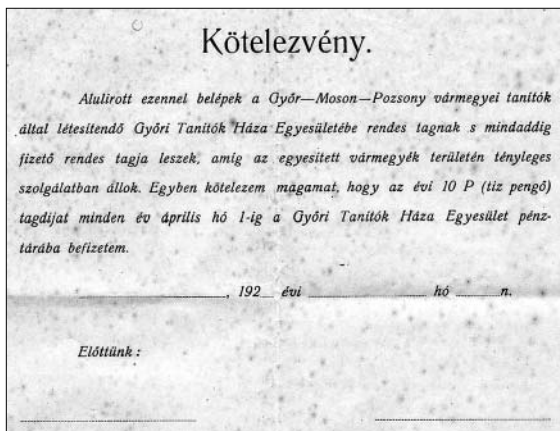
Péterfy Sándor pedagógiai közírói tevékenysége számos jelentős, aktuális témára irányult. Élete során szerkesztette a *Népnevelők Lapját*, a *Nemzeti Nőnevelést*, cik-keket írt a *Néptanítók Ismeretterébe*, a *Néptanítók Lapjába*, a *Vasárnapi Újságba*, a *Magyar Tanügybe*, a *Protestáns Egyházi és Iskolai Lapba*.

Idősebb korában fokozatosan visszavonult a közéletből. Nyugdíjba vonulásaikor (1896) királyi tanácsosi címet kapott. Romló egészségi állapota miatt 1902-től szakított az aktív közéleti tevékenységgel. Győrbe, majd Pozsonyba költözött, végül a Moson megyei Parndorfban telepedett le, és ott élt haláláig. Hamvait 1913-ban a Kerepesi úti temető díszsírhegyében helyezték örök nyugalomra.

A neves pedagógus emlékét szerte az országban iskolák, utcák, kórházak, középületek neve őrzi. 2002-ben a győri Péterfy Sándor Evangélikus Oktatási Központ „a tanítók atyjá”-t választotta névadójának. 2002-től az iskola előcsarnokában az odaérkezőket nap mint nap Lebó Ferenc győri szobrászművész öt megörökítő alkotása és egy bibliai idézet köszönti „*Akik az Úrban bíznak, erejük megújul, szárnyra kelnek, mint a sasok, futnak, és nem lankadnak meg, járnak, és nem fáradnak el.*” (Ézs 40,319)

Életpályájának elemei közül elsősorban a hivatás iránti szeretetét, a pályatársak szakmai kooperációjára irányuló erőfeszítéseit és szociális érzékenységét állíthatjuk példaként a mai pedagógus nemzedék elé.

Gönczöl Lászlóné

A Győri Tanítók Háza Egyesület belépési nyilatkozata 1926-ból (A szerző archívumából)

Bogár István református kántortanító emlékezete

Harminc évvel ezelőtt, 1990. október 5-én érkezett a szomorú hír, hogy Bogár István református kántortanító, népművelő 67 éves korában a csillagokba költözött.

Bogár István 1923. május 18-án született Ócsényben, református vallású, középparaszti családban. Már kisgyermekkorában szívesen hallgatta nagymamája nótáit, meséit a régi Sárközről, történetéről, szokásairól, babonáiról. Leginkább a gyermek nevelésével kapcsolatos hiedelmek maradtak meg emlékezetében.

Neki is megvolt a maga keresztje. Édesanyját 15 évesen adták férjhez. Még meg sem született, szülei máris elváltak. Ő az anyjánál maradt. Munkásságában, néprajzi indíttatásában nagy szerepe volt családjának, apai nagyanyjának, dédapjának, valamint édesanyjának, Deák Sárának.

Az elemi iskolát szülőfalujában végezte, majd Szekszárdon járt polgári iskolába.

Bogár István

A Nagykőrösi Református Líceum és Tanítóképző Intézetben 1943-ban kántortanítói oklevelet szerzett. Nevelőapját másodévesen vesztette el. Az igazgató segítségképpen diáktitkárnak nevezte ki, ezért nem kellett tandíjat és szállást fizetnie. Az intézményben néprajzi gyűjtőmunkára tanára, Csikai Pál is ösztönözte.

1943-ban megüresedett a sárpilisi tanítói állás, amelyre négyen jelentkeztek. A presbitérium egyhangúlag Bogár Istvánt választotta meg tanítónak. Beiktatására a református templomban, istentisztelet keretében került sor.

Az iskolában egyedül tanított 40–50 gyermeket. Érezte, hogy nemcsak tanítania kell, hanem foglalkozni az emberekkel. Részt venni a falu életében, irányítani, segíteni az itt élők munkáját.

1944. augusztus 30-án feleségül vette az öcsényi Lovas Évát, akivel haláláig boldog házasságban élt. Egy lányuk született.

1944. október 20-án bevonult katonának a IV. fogatolt, vonatos hadosztály pótkeretéhez Pécsre. Végzettségének megfelelően karpaszománys kiképzőiskolába küldték. 1944. november 27-én az orosz előretörések miatt útnak indították őket Németországba, Graferwörh kiképzőtábor altáborába, a Westlagerbe. 1945. április 25-én esett amerikai hadifogságba. Az ingolstadti hadikórházból 1946. március 19-én érkezett vissza Magyarországra.

Újra tanítani kezdett a pilisi iskolában. Keze alól több generáció került ki. Megalapította a Sárpilisi Népi Együttest, amellyel országos sikereket ért el.

1966-ban megálmodta és megszervezte a Sárközi Napok című, az egész tájegységet átfordító, egy hétig tartó rendezvénysorozatot. A fő attrakció az utcai felvonulás és menettánc volt. Ezt a rendezvényt 1983-as nyugdíjba vonulásáig szervezte.

1966-ban megjelent *20 év dallal, tánccal* című könyve. A későbbiekben a sárközi települések együtteseit összefogó rendezvény a *Sárközi lakodalom* címet kapta.

1967-ben létrehozta Bogár-tanya néven ismert néprajzi gyűjteményét. Itt található többek között 1825-ös hímzőráma, 1809-ből sarokpad, 1852-es mohácsi csörgőkorsó, ágy 1853-ból és dédnagyapjának fából kifaragott *Szigetvár diadala* című alkotása az 1890-es évekből. A Bogár-tanyában az elmúlt évtizedek alatt diplomáciai testületek tagjai, politikusok, koreográfusok, énekesek, írók, költők, műsorvezetők, rendezők, színészek, nyugdíjasok, diákok és sok mindenki más is megfordult

1971-ig vezette a Sárpilisi Népi Együttest. 1947-től 1971-ig volt a pilisi iskola igazgatója. Az 1971-es falukörzetesítési program miatt Sárpilis Decs társközsége, ahogy akkor mondták, funkció nélküli település lett. Megszüntették az iskolát, a falu termelészövetkezetét összevonták a várdombival, a boltot és a kocsmát pedig a Bátaszéki ÁFÉSZ-hez csatolták. Az említettek miatt sok fiatal elköltözött a faluból.

Bogár István beköltözött Szekszárdra és 1971-től a Megyei Tanács Művelődési Osztályán néprajzi főfelügyelőként dolgozott tovább. Ekkor ő volt egyedül országunkban, aki személyre szólóan kapta a megbízást: gondozza a hagyományörző csoportokat. 1975-től a Babits Mihály Megyei Művelődési Központban tevékenykedett főmunkatársként 1983-as nyugdíjazásáig. Segítő munkát végzett, szakmai tanácsokkal, ötletekkel látta el a megye népi együtteseit. Publikációi szaklapokban és a *Tolna Megyei Népiújságban* jelentek meg.

1952-től 1986-ig vezette az Öcsényi Népi Együttest, patronálta a Decsi Népi Együttest és a Decsi Asszonykórust. A későbbiek során a Pörbölyi Asszonykórust vitte sikerre.

1970-ben Ócsényben forgatta Raffai Anna, a Patent Lovas Házban, *Ócsényi keresztelő* című kisfilmjét, a népi együttes szereplésével. A filmben e sorok írója gyermekként volt jelen.

Az ócsényi táncosok legsikeresebb produkciói az *Ócsényi lakodalmas*, a *Szüreti képek*, az *Üvegestánc*, a *Gesztényés* és a *Könyi verbunk* voltak.

Előadóként gyakori vendége volt ifjúsági- és úttörőtáboroknak, valamint a Tanítóképző Főiskolának.

1978-ban a *Röpülj, pával!* című, a Magyar Televízió által egyenes adásban közvetített országos versenyen lehetősége nyílt arra, hogy ország-világ elé tárja saját gyűjtésű sárközi dalait, táncait. E nagy vállalkozásban minden sárközi falu részt vett.

Számos népzenei és néptáncfesztiválon az ócsényiek sikert sikerre halmoztak. Ebben az időben Lengyelfi Miklós, a televízió szerkesztője többször is szereplési lehetőséghez jutatta a csoportot kisfilmekben, népzenei műsorokban. Ilyen volt például az *Aprók tánca* című produkció.

1981-ben ő szervezte meg a Tolna megyei nemzetiségi hagyományörző együttesek bemutatóját. Bogár István indította útjára a *Cinegemadár* elnevezésű népdaléneklési versenyt is.

Élete során többek között megkapta a *Magyar Népköztársasági Érdemérmét*, a *Köztársasági Érdemérmét*, a *Szocialista Kultúráért* kitüntetést, a *Kiváló Népművelő* címet, az *Ifjúsági Érdemérmét* és a *Tolna Megyei Tanács Alkotói Díját*. 2001-ben a posztumusz *Sárpilis Díszpolgára* címet igazoló dokumentumot, 2002-ben a posztumusz *Ócsény Községért Emlékplakettet* lánya vette át. Sárpilisen iskolát és könyvtárat, Ócsényben utcát neveztek el róla. Ócsényben a Hagyományörző Egyesület felvette Bogár István nevét. Az egykori Patent Lovas ház eredetiben, a Bogár-tanya pedig másolatban a szentendrei skanzenben látható.

Örömmel állapíthatom meg, hogy a Bogár-tanya nincs széthordva, nincs elkótyavetyélve, nincs eladva. A magyar-ének szakos tanári diplomát szerzett Tóth Gáborné Bogár Évike kisebbik fiával működteti. Megőrizték a bútort, a rengeteg tárgyi emléket, a viseletet, az egykori mezőgazdasági eszközöket és minden mást az utókor számára. A tanya látogatható és élvezhető. Az eltelt évtizedekben a gyűjteményt gyarapították. A Bogár István által összegyűjtött dalokat, táncokat pedig Sárköz népi együttese is viszik tovább.

Hiánya még ma is fájdalmas, mert az az értelmiségi, aki megszervezi, figyelemmel kíséri, segíti a Sárköz hagyományörző együtteseit, „hiánycikk” manapság. A falukörzetesítési programot élete végéig nem tudta kiheverni. Életét ismerve elmondható, hogy tette a dolgát, amit lehetett. Ahogy a *Szózatban* meg van írva: *rendületlenül*.

Andics János

Irodalom. *Andics János*: Ócsényi népszokások. Révai Digitális Kiadó Kft., Budapest, 2007. 79–82.; *Balázs Kovács Sándor*: Bogár István. A Wosinsky Mór Múzeum Évkönyve XXVI. Szekszárd, 2006. 291–340.; *Kissné Hóner Magdolna*: A Bogár hagyaték. Szakdolgozat. Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskola, Szombathely, 1998; *Kovács Ottó*: Életút. Ócsényi Hírmondó 2008. augusztus 2–3.; *Uő.*: Életút. Uo. szeptember 2–3.

Bogár István az Ócsényi Népi Együttes tagjaival szekszárdi szüreti felvonuláson az 1970-es években